

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Наблизившись до вікна, я дивився на місто крізь нові окуляри, до яких ніяк не міг звикнути. Вечір скрадався вуличками навшпиньки, рясно засіваючи небо зірками, запалюючи у вікнах поодинокі вогні. Скупа на сніг зима не поспішала згадувати про свої «білосніжні» обов'язки. Переплетені з електричними дротами голі крона дерев, сірі будівлі, запилений асфальт, темна вода Дніпра — зовсім не січневі красиви. Ситуацію не рятували ні скупі білі мухи, що танули, ледь торкаючись вологої землі, ні принадливі яскраві вивіски крамниці чи гірлянди на вікнах та штучних ялинках, вигадливі різдвяні вінки, якими мешканці міста прикрашали двері своїх осель, закликаючи туди свято. Останні виглядали зовсім недоречно, не пасували до бляклих пейзажів за вікном. Хіба Різдво святкують восени?

Вона одразу вирізнялася з натовпу. Тендітна, вбрана у купецький білий козушок, з розкритою парасолею. Анфіса повільно рухалася вперед, привертаючи до себе увагу чоловіків.

Коли моя пацієнтка перебігла дорогу, я знову його побачив. Певний час юнак йшов за нею. Крок у крок. Потім сповільнив ходу, провів жінку уважним поглядом. Переконавшись, що вона зайшла до під'їзду, розчинився в галасливій юрбі.

Зустрічаю Анфісу звичним:

— Ви будете каву?

— Хіба я маю вибір?

Тільки вона вміє так загадково посміхатися. Наче володіє найбільшою у світі таємницею. Таємницею створення жінки...

— Ми завжди маємо вибір, — знімаючи окуляри, нагадує я. — Та іноді занадто пізно це розуміємо.

Здається, Анфіса не поділяє мого захвату першим снігом. Знімаючи плетені рукавички, вона хукає на руки. Торкається долонями почервонілих щік.

Забираю в неї парасолю, допомагаю скинути верхній одяг, проводжаю до крісла.

— Знаєте, схожий шкіряний «велет» стояв у кабінеті мого батька. Він дістався йому у спадок від генерала, який замінив своє крісло новішим, соліднішим, — задумливо говорить вона. — У дитинстві ми із сестрою з нього не злазили. Кидали монетку, вирішуючи, чия черга на ньому кататися. Тетянин орел випадав частіше...

Доки я розливаю каву, Анфіса крутить в руці брелок від ключів — мініатюрну копію Ейфелевої вежі. Не поспішаю починати

розмову. Лише дивлячись крізь призму прожитих днів і враховуючи досвід колишніх помилок, до тебе нарешті приходять розуміння того, що іноді слова зайві. Тиша значно важливіша. Багатша на цілющі властивості.

Здається, легка джазова музика, яку я іноді вмикаю за згодою пацієнтів, подобається не лише мені, але й Симвору — червоному гупші зі сріблястим черевцем — єдиному мешканцю великого акваріуму. Він грайливо вихиляє хвостом, виконуючи загадковий танок володаря підводних глибин.

— Чому він один? — прослідкувавши за моїм поглядом, запитує Анфіса.

— Не любить компанію, — посміхаюся, розводячи руками. — Схожий на мене.

— Хіба інтроверт може працювати психологом? — дивується жінка.

— А хіба ні? У нашій професії головне — слухати. І чути.

Сьогодні Анфіса особлива. І справа не в темно-синій сукні, яка додавала її фігурі стрункості, чи в зачісці, що так пасувала до форми обличчя моєї пацієнтки. Від жінки йшло світло, манливе тепло. Невидиме, але досить відчутне. Проступало із середини. Можливо, з душі.

— Розпочнемо? — натягнувши на плечі чорно-білий вовняний плед, Анфіса вичікувально на мене поглянула.

— Як бажаєте.

Ми зустрічаємось не вперше. І вкотре продовжуємо вести незрозумілу гру, обмінюючись компліментами та фразами, які насправді нічого не важать. Придивляємося, випробовуємо одне одного.

Пауза затягується. Доки Анфіса гріє руки філіжанкою кави, я знаходжу в записничку чистий аркуш. Коли наші погляди схрещуються, підбадьорююче посміхаюся:

— То що саме від мене вимагається?

— Для початку те, на що здатні далеко не всі ваші колеги. Просто мене вислухайте, — вона подалася вперед. — Повірте, я знаю, про що кажу. Була на прийомі у багатьох психотерапевтів. Едуард ніколи не шкодував на це грошей...

Розводжу руками.

— Я вам вірю.

На журнальному столику, поряд із кріслом Анфіси, стоїть невеличке дзеркальце у металевій, схожій на срібну, оправі. На кілька секунд погляд жінки затримується на її відображенні. Вираз обличчя Анфіси змінюється, посмішка згасає. Вона цільніше кутається в плед, ніби сьогодні той має захистити від холоду не лише її тіло, а й душу.

Відвертається до акваріуму.

— Олексію Олексійовичу...

— Просто Олексій, — прошу я, не уявляючи, як до цього поставиться Анфіса. Здається, вона належить до людей, які надто ретельно оберігають свій особистий простір.

— Добре. Тоді я просто Анфіса, — охоче погоджується вона. — Олексію, скажіть, про що ви мріяли в дитинстві?

— Багато про що, — розводжу руками, намагаючись пригадати свої юнацькі «хочу». — Про скейт, лижі, нові кросівки, політ у космос. Стати Суперменом або Бетменом. Коли подорослішав — про Дженіфер Еністон.

— Справді? — вона виштовхує на обличчя посмішку, змушує її засяяти. — А моя мрія була ще неймовірнішою. Я хотіла опинитися в іншому тілі...

— Вона гралася в нашому дворі. На новенькому дитмайданчику, збудованому перед виборами одним із місцевих меценатів, якому раптом «заболіла» доля жителів віддаленого від центру мікрорайону. Біля гірки, розмальованої у кольори веселки, стирчала велика таблиця з назвою того благодійного фонду. Тільки прилаштували її занадто низько, що дозволило підліткам вправлятися на ній в мистецтві графіті.

Я часто спостерігав... Спостерігала. Вибачте, але поки що головний герой моєї історії — не Анфіса. Я розповідатиму від імені Антона, щоб не плутати ні себе, ні вас.

Погоджуюся.

— Як вам буде зручно.

— Я спостерігав за дівчинкою з вікна. Аби мені нічого не завало, прибирав із підвіконня мамині вазони. При цьому постійно забуваючи, в якій саме послідовності вони там стояли.

Влітку дівчинка носила гарненькі, майже лялькові сукні із легкої тканини. Іноді мати влітала їй у кіски білі стрічки. Але найчастіше волосся молодої леді спадало з плечей непокірними хвилями. В ньому губилися сонячні промені.

Тільки не всім дівчатам подобалось мереживо, кіски й ласкаві імена. Не доведи Господь комусь наректи мою сестру Тетяну «квіточкою». Вона ніколи й нізащо б не пробачила «кривднику» подібної образи. Тетянка росла справжнім хлопчиськом, відверто зневажаючи дівочі ігри. Її стихією були велосипеди і автомобілі, а улюбленим одягом — джинси та спортивні сорочки. Із сьомого класу сестра займалася в секції вільної боротьби, ходила на плавання, а про футбол знала більше від хлопчаків-однокласників.

Іноді мені здавалося, що доля жорстоко пожартувала з нашої родини. Випадково або зумисне все сплутала, поміняла нас із сестрою місцями чи навіть душами. А тоді, у шестирічному віці, я, абсолютно домашня дитина, вибігав із квартири на подвір'я, намагаючись потоваришувати із Сонечком — дівчинкою, яку насправді звали Софійкою. Вона ховала від мене ляльки і обурювалась : «Ти ж хлопчик!»

Ляльок у нас вдома практично не було. Тетяна їх не сприймала. Так само, як бантики та сукні. Навіть вишиванку на свята вона вдягала разом із джинсами. А коли в крамницях дитячих іграшок я тягнув рученята до білявих Барбі, мама лише зітхала: «Гарні. Але Тетянка не буде ними гратися». І вела мене до вітрин із машинками, літачками та іншими зовсім непотрібними мені хлопчачими речами. Я капризував, не бажаючи роздивлятися нецікаві іграшки.

Дівчатка не брали мене до свого гурту. У такому віці хлопчики сприймалися ними як вороги, які лише заважають дівочим іграм. Що за дивина: грати в доньки-матері з хлопчаком?

Раніше маленькі сусідки мене відганяли та навіть штовхали. Але після моїх істерик і розбірок, влаштованих моєю матір'ю, перестали займати. Помітивши мене поблизу, вони просто збирали свої речі та переходили в інше місце. Іноді кидали сердите: «Приперся, дурник!»

А з хлопцями, з якими мене так наполегливо знайомили батьки, ми не ладнали. Я не любив солдатиків і машинки, не розумів їхнього захоплення м'ячем, боявся лазити по деревах і не ходив за гаражі ловити тритонів. Хлопці мене дражили, вважали диваком. Можливо, на підсвідомому рівні вони відчували, що зі мною щось не так, що я інший. А я знову лишався на дитячому майданчику сам, бо ще не володів умінням, яке часто полегшує нам життя — мистецтвом прикидатися, вдавати із себе того, ким тебе хочуть бачити інші.

У п'ятирічному віці я влаштував істеріку через дівочу сукню. Мама позичила її у сусідки для Тетянки. На новорічний вогник. Вирішила, що доньці досить бути однооким піратом і котом у чоботях. Нехай нарешті спробує себе в образі принцеси.

Не повірите, але пишна червона сукня із корсетом і капелюхом, до якого мама безрезультатно намагалася пришпилити кілька смужок кольорового дощичку, викликала істеріку одночасно в обох її дітей. Тетяна заявила, що нізащо її не вдягне. Я плакав, бо те вбрання мене зачарувало. Так хотілося його приміряти...

Намагаючись заспокоїти галасливий дует, мати витягла з шафи костюм пірата. Вже закороткий на сестру в рукавах, надто

щільний у плечах. Махнула рукою: «Спробую відпарити». Потім надягла на мене сукню. Завелику і задовгу. Прилаштувала на голову капелюшок. Все зітхала: «Яке щастя, що тебе не бачить татко». Поставила мене на табурет, сфотографувала найщасливіше у світі дитя. Зроблене палароїдом фото й досі лежить у мами в альбомі. Знайомі, дивлячись на світліну, розчулюються: «Яка тут Тетянка гарненька».

Вже тоді я відчував, що щось не так. Зі мною чи зі світом, який мене оточував. Що я рухаюся повільніше від інших. Або просто не в тому напрямку.

Пам'ятаю свої сльози першого шкільного вересня. Така несправедливість. Дівчатка з бантиками, у суконьках з білими комірцями, а на мені цей жахливий незручний костюм, в якому я не повинен був відрізнятися від хлопчиків-однолітків.

Щоб хоч якось виправдати свої дивні бажання, я вигадав історію про те, що насправді я дівчинка. Тільки мене зачарувала зла чаклунка. З часом її магія розвіється. І я стану собою. Діставав маму запитаннями на кшталт: «Як би ти мене назвала, якби я народився дівчинкою?»

Вона не звертала уваги на ці дитячі примхи: «У мене вже є доця, Тетянка». «А мене?» — не відставав я. «Не знаю, — врешті здалася мати. — Мабуть, якось екзотично. Анжелікою або Кароліною».

У нас в школі була Анна-Вікторія, дві Маріанни, Ніколетта та навіть Домініка. Але мені зовсім не подобалися подібні імена. Вони привертали до їхніх власниць надто багато уваги. А мені цього не хотілося.

Якось у першому класі, на групі продовженого дня, ми грали в одну із розвивальних ігор. Вихователька попросила нас розділитися на хлопчиків і дівчаток. Я побіг до гурту дівчат. Наталія Миколаївна, молодесенька випускниця педучилища із довжелезною каштановою косою, яка зводила з розуму дівочу частину нашої групи, здивовано на мене поглянула: «Антончик, тобі не сюди». За моєю спиною дзвінко розреготалися діти, вигукуючи: «Антон — дівчинка!» Я втягнув голову в плечі, ніби намагаючись ухилитися від удару. Тільки однолітки били мене не своїми дрібними кулачками, а словами...

Увечері Наталія Миколаївна згадала про той випадок у розмові з моїми батьками. Не знаю, чи того разу їхні робочі графіки ідеально співпали або просто так зійшлися зірки, але мама з татом вперше прийшли за мною до школи разом. Зазвичай, в нашій родині обов'язки були чітко розділені на чоловічі та жіно-

чі (маючи військове звання, батько любив дотримуватись усталеного розпорядку не лише на службі, а й у власній родині.)

Вислухавши виховательку, тато змовницьки мені підморгнув: «Приятелю, бути чоловіком набагато приємніше. Повір мені».

Не знаю, про що вони розмовляли того вечора з мамою, зачинившись на кухні. Я лише бачив, як за скляними дверима час від часу миготіла велика таткова тінь. Але за кілька днів потому на моєму столі з'явився набір пластмасових солдатиків. Згодом — новенький баскетбольний м'яч. На радість сусідських хлопців батько прилаштував на дереві у дворі баскетбольне кільце. Та мене, тишка, до нього не підпускали. Я мав надто низький зріст, не вмів грати, не вписувався в їхню галасливу команду. Я, взагалі, мало вписувався у реальне життя. Але, на щастя, був ще занадто малим, щоб це розуміти...

У третьому класі в мене з'явилася подруга. Її звали Анфісою. Пам'ятаю день, коли вони переїхали до нашого будинку. Закінчувалися зимові канікули. Діти розкатали біля під'їзду доріжку. Незнайомим чоловікам із великими валізами, які щойно вийшли із мікроавтобуса, доводилось обходити ковзанку. Кремезна жінка у коричневому пальто тягла за руку мініатюрне дівча в яскраво-зеленій куртці. А воно з останніх сил поспішало, намагаючись встигнути за її кроками.

Вони оселилися на нашому поверсі. А після канікул Анфіси, так звали дівчинку, стала моєю однокласницею. Нова сусідка не вирізнялася гостротою зору, тому її посадили за першу парту. Щодо окулярів, то вона вперто відмовлялася їх носити.

Я сидів позаду Анфіси. І це нас обох дуже виручало. З часом ми прилаштувалися передавати одне одному шпартгалки, бо вона розумілася на точних науках, які я ніяк не міг опанувати. Анфісі ж, навпаки, бракувало терпіння писати шкільні твори. Вона радо користувалася моєю допомогою.

Дивною вона була дівчинкою. І зовнішність мала незвичну: руде, хвилясте волосся, зелені очі, занадто бліда шкіра і худеньке тільце. Тиха, потайна, думками завжди в чомусь своєму. Не зійшлася ні з ким з нашого класу, часто пропускала школу. Ми з нею надто відрізнялися від решти своїх однолітків. Мабуть, тому й потоваришували. Я «підкупив» Анфісу своїми знаннями. Дозволяв списувати контрольні, а вона дозволяла мені заплітати їй кіски, робити записи в її дівочому щоденнику, бавитися ляльками.

В їхній квартирі завжди пахло ліками і узваром із сухофруктів. Коли батьки Анфіси їздили на заробітки до Польщі, вона

жила з бабусею. Старій пані я не подобався. Щойно ми з подругою з'явилися у них на порозі, вона, не звертаючи на мене уваги, кидалася розпитувати Анфісу, чи онучка не втомилася, чи не хоче вона перепочити, не надто тонко натякаючи, що мені час додому.

Зате в мене вдома Анфісу приймали наче рідну. Мама пекла нам пиріжки, пригощала мою однокласницю цукерками і варенням. Їй подобалося, що я товаришую саме з дівчатами. Отже, буду гарно вчитися і не потраплю до поганої компанії. Тетянка з нас глузувала, називаючи «нареченим і нареченою».

Анфіса приходила до мене майже щодня. Буцімто разом вчити уроки. Але я знав справжню причину. Вона обожнювала Умку — нашу пухнасту кицьку черепахової масті. Бабуся не дозволяла їй завести вдома кошения, бо від них можна отримати блохи і хвороби. Подруга відводила душу, бавлячись з нашою Умкою. Їхня приязнь виявилася взаємною. Кицька любила Анфісу чи не більше від усіх нас.

Сусідку не дивувало моє захоплення ляльками, дівочими речами. Якось я бовкнув у її присутності одну дурничку. Про те, що хочу бути дівчинкою. А вона відсторонено посміхнулася і промовила: «То будь».

Два рази на тиждень Анфісіна бабуся їздила на процедури до водолікарні. Ми з подругою мали звільнення від фізкультури. Щоб не сидіти у холодній шкільній роздягальні, бігали до неї додому пити чай з тістечками. Іноді я міряв її одяг. У шафах Анфісіної бабусі, на дальніх полицках за плетеними светрами, «ховалися» хустки просто неймовірної краси: тонкі, прозорі, вишиті сріблястими нитками.

Щоб приховати хлопчачу зачіску, подружка зав'язувала мені на голову хустку. У дівочому вбранні ми виходили на вулицю. А коли з нами починали розмовляти перехожі, подружка розповідала, що ми сестри і нас обох звать Анфісами.

Якось під час однієї з таких прогулянок мене впіймав батько. Пам'ятаю, як від здивування, яке межувало ледь не з відразою, витягнулося його обличчя. Я ще не розумів, у чому саме винен, але тієї миті відчув себе великим грішником.

За кілька днів тато, якому вже давно здавалося, що я расту надто ніжним і кволим хлопчиком, віддав мене до волейбольної секції. Але, на його розчарування, ми з волейболом були несумісними. Я виявився найгіршим учнем групи. Від природи незграбний і слабкий, боявся м'яча й високого вусатого тренера.

З мене кепкували хлопці. Тренеру постійно доводилось мене захищати. Десь за місяць, після показових змагань, які я

пройшов з нульовим результатом, він із легким серцем позбувся мене, пояснивши батькам, що вони даремно витрачають час та гроші. Я полегшено зітхнув і перестав ненавидіти вівторки та четверги — дні занять у спортивній школі.

На початку літніх канікул я став відрощувати волосся. Батькові ця ідея зовсім не подобалася, а мама поставилася до зміни мого іміджу значно спокійніше. «Нехай собі. Це ж дитина». Вона повела мене до знайомої перукарки, тьоті Тоні. Ми вибрали елегантну хлопчачу зачіску. Моє волосся від природи було густим, гарно тримало форму. Я ретельно за ним доглядав, миючи голову яєчним жовтком і кропивою. Годинами роздивлявся нового себе у дзеркалі, мріючи якнайшвидше стати схожим на дівчинку. Анфіса любила розчісувати моє волосся дерев'яним гребінцем, який її бабуся привезла з Яремчі. Вона подарувала мені багато кумедних застібок. Але я прикрашав ними волосся лише у неї вдома, бо вони були занадто дівочими.

Першого вересня я повернувся додому зі сльозами. Нова вчителька, нові учні (нас посортували відповідно до знань, зліпивши із трьох невеличких четвертих класів два великих п'ятих. Ми з Анфісою і Софійкою потрапили до «А»). Моя нова зачіска стала предметом знущань. Хлопці торкалися мого волосся, реготали, відбирали в однокласниць і кидали на мою парту бантики, обзиваючи «дівчам».

Вдома, зачинившись у ванній кімнаті, я сам себе підстриг. Перелякана мама подзвонила тьоті Тоні. Та приїхала до нас додому і швидко ліквідувала маленьку «катастрофу».

Я вже не плакав. Просто дивився на своє дзеркальне відображення сухими очима. Єдиною, хто б мене зрозумів, була Анфіса. Але її не було поряд...

Через невідому хворобу дівчинка все частіше пропускала школу, не виходила на вулицю. Тієї осені ми рідко бачилися і майже не спілкувалися. Анфіса більше мені не телефонувала, запитуючи, що задавали додому. Просто заходила вранці до класу і сідала за свою першу парту. А я підсовував їй зошит із виконаними завданнями.

Вона надто швидко подорослішала, стала серйозною, сумною. Уникала спілкування, ховала очі у книжках. Яюсь, коли я наздогнав її дорогою додому, розповіла:

- Бабуся дозволила мені завести кошения.
- Це класно! — зрадів я.

Вона посміхнулася. Дивно так: загадково і сумно.

- Мабуть, вже скоро.

— Що?

Анфіса не відповіла. Просто пішла вперед по багрянному шурхитливому листю.

Наступні дні вона не пропускала школу. Почалося сонячне бабине літо. Ми з подругою знову перегукувались через балкони. Вибігали на них в одних лише футболках і шортах.

Анфіса й досі не мала кошеняти. Та у мене, у нас була Умка. Інколи кішка перебиралася на балкон до моєї подруги. Але ніколи не відходила далеко. Не знаю, що змусило її полізти на балкон до баби Віри. Чи не замкнені в клітці канарки? Вона заплуталася в сітці, якою плівся дикий виноград. Ми в розпачі кликали Умку, але їй не вдавалося звільнити голову. Смикаючись і вириваючись, кішка все більше заплутувалася.

Мені зовсім не хотілося просити допомоги у тітки Віри, яка так не любила дітей, але я вибіг із квартири і п'ять хвилин безрезультатно дзвонив у її двері. А, повернувшись, побачив на Віриному балконі Анфісу. Перелізши туди, вона намагалася розплутати Умку і шепотіла їй щось заспокійливе.

— Тримай, — за деякий час дівчинка передала мені нашо-рошену кицьку.

— Дякую! — в моїх очах вона була справжньою героїнею. — А ти...

— Не боюся? Ні. Тут гарно, — вона озирнулася, підійшла допташиної клітки.

Раптом нам здалося, що за дверима Віриної квартири почувся шурхіт. Анфіса присіла.

— Треба тікати.

Я відійшов лише на мить. Щоб поглянути, чи дійсно повернулася стара. Спробувати її відволікти. Але на сходовому майданчику було порожньо, а біля бабиних дверей й досі лежала рекламна газета.

Повернувшись назад, я не побачив Анфісу ні на її балконі, ні на сусідчиному...

«Вона не мала шансів», — згодом говорили люди. Сьомий поверх, асфальт. Ніхто так і не дізнався, що Анфіса зірвалася не зі свого балкону, а з Віриного. Що рятувала мою Умку. Та, як виявилось згодом, даремно. За кілька днів після трагедії кицька зникла.

Мене зникнення Умки не здивувало. Вони з Анфісою були надто пов'язані...

Я не хочу згадувати незнайомих людей і квіти, переплетені чорними стрічками. Як ридали мати і бабуся Анфіси, як від їхнього голосіння тремтіли стіни. Ті напівтаємні розмови про те, що дівчинка тяжко хворіла і невідомо скільки б ще прожила.

Попрощатися з Анфісою прийшло багато дітей з нашого класу. А мене на поховання не пустили.

— Дітям там не місце, — сказав батько.

Я хотів відповісти, що Анфісі теж не місце в тісному дерев'яному ящику. Змовчав. Він би не зрозумів.

У холі нашої школи ще тиждень стояв портрет моєї загиблої подруги. Під ним горіла лампадка. А місце Анфіси в класі зайняла Софійка. Їй дуже хотілося сидіти на першій парті.

Життя стрімко рухалося вперед, мало зважаючи на наші бажання. Я продовжував їхати в потягу, який віз мене до не потрібної мені станції.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

— У старших класах стало значно важче, — Анфіса, за звичкою, повернулася обличчям до акваріуму. Пошепки привіталася із Симором. — На той час я вже точно знав, що не такий, як інші. Я думав не так, відчував не так, жив не так. Не так, як слід... Але найбільше мене лякали мої мрії. Я змінювався, у мене ламався голос. Разом із тілом росла ненависть до себе.

Розхристані юнацькі бажання поволі набували конкретних рис. Я точно знав, що мені потрібно. Але я хотів неможливого...

У мене не було друзів, я не довіряв щоденнику. Його могла знайти сестра. В руках Тетяни таємниці довго не затримувалися. Та й батько не надто поважав право інших членів родини на особистий простір. Його намагання тримати все під контролем, муштрувати нас, наче солдатів з його роти, дратувало сестру. Вона висміювала те, як мати складає батькові записні книжки за кольорами або збирає татові, який йде приймати душ, змінну білизну. Тетяна не раз дорікала матері тим, що заради уявного домашнього вогнища та відмовилася від кар'єри, заховалася від реального світу за каструлями.

Мати терпляче зносила вибрики сестри і мою мовчазну покору. Батько вже давно дивився на мене крізь пальці. Так уже повелося: «Я думав, ти виростеш соліднішим». До дев'ятого класу він ще плекав надію на те, що його єдиний син піде до військового училища. Але я був надто слабкою і повільною дитиною. А йому дуже не хотілося визнавати примарність власних ілюзій...

Тетяна росла іншою, «живою». Наші з сестрою світи жодним чином не перетиналися. Ми практично не спілкувалися, обмежуючись формальними «Привіт!» та «Бувай!» Єдиний серйоз-

ний конфлікт у нас виник у ранньому дитинстві, коли я випадково вибив їй м'ячем зуба, а вона, аби помститися, зачинила мене в сусідському будинку, у якому, за міськими легендами, мешкали привиди.

У нашій родині була своєрідна традиція не звертати увагу на дрібні, на погляд тата, проблеми, сподіваючись, що вони самі собою зникнуть. І це працювало. До певного часу. Зовні здавалося, ніби все гаразд. Що всі ми, наче фігурки на шаховій дошці, рухаємося в єдино вірному напрямку.

Я завжди почувався в родині зайвим. Дивні бажання, яких мені не вдавалося позбутися, викликали у мене зневагу до самого себе. Хіба ж нормально в моєму віці не мати потягу до дівчат? Хотіти наслідувати перших красунь школи? Мріяти стати Софійкою, яка на той час розквітла білою трояндою і змінювала кавалерів наче трамвайні квитки.

Чесно, я намагався придивлятися до хлопців нашого класу, копіювати їхні чоловічі звички, модель поведінки. Виходило поганенько. Після дев'ятого класу батько зробив останню спробу повернути мене на свій шлях. Я отримав свідоцтво з гарними оцінками, і він, потай від нас із мамою, завіз мої документи до військового училища. Згодом вмовив мене їхати здавати іспити. Зі сльозами з моєї сторони, погрозами — з його. Безсилим зітханням матері.

Я не бачив себе військовим. І, раз по раз, повторював про це батькові. А той не бажав мене чути.

— Я починав усе з нуля. Дослужився від звичайного солдата до полковника. Я хочу, щоб тобі в житті було легше. Щоб ти не пробивав лобом стіни. Аби здобув гарну освіту і одразу зайняв керівну посаду. Без освіти в армії далеко не підеш.

— З мене не вийде військовий.

— А хто з тебе вийде? — відмахувався він. — Двірник чи слюсар?

Злякавшись, що батько, скориставшись зв'язками, вмовить комісію поставитись до моєї кандидатури «лояльніше», я зумисне завалив усі іспити.

Полегшено зітхнув лише тоді, коли не знайшов свого призвища серед тих, хто успішно здолав усі етапи конкурсного відбору.

— Нехай спочатку закінчить школу, а там побачимо, — заспокоювала батька мати. — У багатьох інститутах є військові кафедри.

— Що його навчить та школа? — сердився тато. — Ти ж бачила рівень його знань.

Восени я повернувся до школи. Мріяв про ще два відносно спокійних роки на знайомій, певною мірою, безпечній території. Спершу так і було...

В десятому класі за мною остаточно закріпилася репутація відлюдника. Я гарно вчився і мене любили вчителі. Та я не мав справжніх друзів. Однокласники вважали мене безкоштовним довідковим бюро. Не повірите, але мене це більш ніж влаштувало. Я не хотів когось з них до себе наближати. Відчував, ніхто не зрозуміє...

Певний час мені вдавалося ховатися у книжках, уникати дівочого товариства. Але Господь не обділив мене зовнішністю. На мене звертали увагу представниці протилежної статі, я мав відповідати очікуванням. Мені відчайдушно хотілося бути таким як інші.

Щоб не вирізнитися з-поміж решти, я почав зустрічатися з дівчиною із паралельного класу. Її звали Мариною. Вона була однією з тих, з ким щодня бачишся, та майже не вітаєшся. Ми заприятелювали в бібліотеці. Я шукав книгу, яка допомогла б мені згаяти довгий зимовий вечір. Берегині друкованого слова вважали мене справжнім лихом. Я міг годинами блукати поміж стелажми, перечитуючи анотації повістей та романів. Бо не звик обирати перше, що потрапить під руку, керуючись рекламою або гарною обкладинкою.

Марина прийшла до бібліотеки за програмовим твором. «Мартін Іден» Джека Лондона. Я безпомилково вказав на полицю і місце розташування книги. Здається, навіть назвав колір обкладинки. Чим дуже її здивував. Дівчина назвала мене генієм, а я, користуючись моментом, запросив її на морозиво. Чомусь того вечора я, як ніколи, злякався самотності. В'язкого темного страху, який все більше пробирався під шкіру.

За тиждень ми вперше поцілувалися. Я взяв ініціативу на себе, бо Маринка виявилась дуже сором'язливою. Я тремтів від хвилювання, губився в словах. Здавалося, зараз просто вибухну. Коли наші вуста невміло поєдналися, я відчув смак перестиглої малини. Тілом розійшлося приємне тепло. Воно змушувало мене посміхатися. Я тріумфував. Все добре! ДОБРЕ!

Гарна ідея в поганому виконанні. Ми відразу на диво вдало поєдналися, хоча були з нею протилежностями. Я постійно ширяв у хмарах, Маринка міцно трималася землі. Організована, послідовна. Відмінниця, староста класу, редактор шкільної газети. Вона мала чіткі плани щодо свого майбутнього, знала, куди рухатися. Я ж досі блукав у тумані.

Марина мала багато захоплень. Дівчина вчилася моделювати одяг і гарно малювала. Та й сама була наче картинка. Природа наділила її тоненьким носиком з ледь помітною горбинкою, шовковистим білявим волоссям і великими карими очима з густими темними війями, які не потрібно було підфарбовувати. На неї задивлялися хлопці. Це додавало мені впевненості.

Якось Марина вмовила мене написати статтю для шкільної газети. Про спортивні досягнення нашої команди з тенісу. Я нічого не тямив у спорті, але прийняв виклик. Працював кілька ночей, вперто переписуючи недосконалий текст.

Їй сподобався результат. Вона натякнула, що я маю здібності до журналістики. Показала мій допис Віталіні Сигізмундівні — вчительці української мови і, за сумісництвом, відповідальному редактору газети. Мене зарахували до штату «Комунікатора». Тепер ми проводили разом ще більше часу. Марину це дуже тішило. А мене починало лякати...

У випускному класі збільшилося навчальне навантаження. Ми з Мариною зустрічалися здебільшого на перервах та у вільний від репетиторів час. Іноді я перехоплював дівчину по дорозі до одного з них. Вона, гіпервідповідальна особа, не надто охоче корилася моїй легковажності. Переступивши через свої принципи, говорила вчителям, що захворіла. І йшла зі мною блукати містом. Найчастіше я вів її до річки. У мальовниче місце поблизу кам'яного напівзруйнованого муру, зведеного у XVIII столітті кимось із місцевих князів. Вуличні художники давно перетворили його на полотно для графіті, а підлітки лишали там славнозвісні: «Марія ♥ Івана» та «Ольга + Роман». Було там і наше: «Марина = Антон». Маринка старанно вивела ті слова рожевою крейдою, яку я поцупив із кабінету хімії.

Інколи, за відсутності рідних, Марина запрошувала мене до свого будинку. Я швидко там «прижився». Батьки дівчини вже сприймали мене за свого. Мати, Антоніна Вікторівна, годувала смачнотими борщами, батько, Олег Леонідович, вчив мистецтву смажити шашлик. Натякав, що це має вміти робити кожен чоловік. Особливо його майбутній зять.

Певний час все йшло рівно. Тільки сонце, яке нарешті засяяло над моїм небосхилом, повільно блякло. Марина стала мені рідною. Увійшла в моє життя, оселилася в серці. Але, цілуючи її, я нічого не відчував. Не бажав усвідомлювати, що нічого не змінилося, що я сам себе дурих. Те перше відчуття ейфорії від уявного зцілення мене заплутало, ввело в оману. Було приємно, незвично. І не більше...